

J á s z - b e r é n y i M á t y á s

A kolozsvári sáfárpolgár 1616 augusztus 3-án azt jegyezte fel a számadáskönyvébe: "Menenek valamj Deakok Nemet Orzag fele Tanulas kedueert. B(iró) V(ram) h(agyásából) attam nekjk 3 font peczenjet. tt fl. - / 4 1/2. ket eitel bort 6. penzest tt fl - / 12. Czipot 8 tt fl - / 8."¹⁾ Ebben az adatsorban a hus mennyisége adja meg az osztószámot. Tehát bizonyos, hogy ekkor három diák indult bujdosásra. Három és fél hónap multával, vagyis október 18-án /az új időszámítás szerint: 28-án/ csakugyan jelentkezett is három ifju a heidelbergai egyetemen, mégpedig az anyakönyvi bejegyzések szerint: Georgius Jacobides Bakai, Joannes Putnoki Tallyai-nus és Mathias Jazberényi.²⁾

Ha ezek után elolvassuk Szenczi Molnár Albertnek 1617 decemberében Bethlen Gáborhoz intézett levelét, amelyben Heidelbergában és Marpurgumban ugyanakkor tanuló magyar diákok nevét felsorolja, közöttük találjuk az előbbi egyetemen Georgius Bakai alum(nus) Andreae Capi, Matthias Berényi alum(nus) inclytiss(imae) Conjugis principis Transsylv(aniae), Johannes Putnoki alum(nus) reip(ublicae) Debrecinensis."³⁾ Közülök Berényi Mátyást választjuk ki, mint-hogy kiváló ifju lehetett, hiszen Károlyi Zsuzsánna fejedelemszszony méltónak találta arra, hogy maga taníttassa tovább.

Tanulásbeli szorgalmának bizonyítékát, már egy 1617 február 28-án tartott egyetemi vitatkozásával adta, amelynek tárgya "De sacramentis in genere et de baptismo."⁴⁾ Majd ugyanennek az esztendőnek október 25.napján Pareus professzor vezetése mellett "De

1) Sáfár. 1616. 124.

2) SpFüz. 1862: 562.

3) SpFüz. 1864: 668.

4) RMK. III. 1192. - EM. 1910: 240.

Libero Arbitrio Hominis Et Gratia Dei"⁵⁾ 1618 április 8-án pedig Altiny professzor elnöklöte alatt "De Ordine ac Serie Causarum Salutis" tárgyköriből tartotta meg vizsgái disputációját.⁶⁾

Ezek után egynehány üdvözlö verséröl szerzünk tudomást, amelyeket teljesebb nevén, mint Jászberényi Mátyás intézett tanuló-társaihoz, így 1617 április 26-án Pataki Füsüs Andráshez, ugyan-
ebben az esztendőben május 31-én Gelei Katona Istvánhoz, 1618 június 13-án Csepei Ferenchez, augusztus 15-én pedig Szilvási K. Mártonhoz,⁷⁾ tehát mind olyan ifjakkal vala jóbarátságban, akiknek mindenike hazatérésük után a maguk korabeli hazájuknak legkiválóbb egyháziférfiaivá küzdötték fel magukat.

E nyomtatott verseken kívül emléksorait Heidelbergában 1618. május 30-án keltezve megtaláljuk egy másik tanuló-társának: Putnoki Jánosnak, a későbbi debreceni papnak emlékkönyvében is.⁸⁾

Hihetöleg 1619 január 19-re tért haza. Ugyanis a sáfár feljegyzése szerint: "Jeouenek Nemet Orzagbol Valamj Vitebergus Deakok 7. mag(ukkal), Fejeruarra mennek. ... Ket paripan kesertek eeket Varadrol".⁹⁾ Hihetöleg e hét diák egyike Jászberényi volt, hiszen ekkor még csak három esztendő vala a külsöországekban bujdosó teológusok tanulmányi ideje.

Ugy látszik, hogy hazatértékor a Partiumba, Mezö-Telegdre, rendeltetett lelkipásztorul; itt azonban másfél esztendőnél tovább nem szolgált. Ugyanis a kolozsvári sáfár feljegyzése szerint 1620 augusztus 4-én "Erkezek Czonka Gergeli, az Fogarasi Capitan kuldeotte Brinj Matias praedicatorert."¹⁰⁾ Ebben az időben Farkas Gergely volt a fogarasi elsőpap s bizonyosan Keserüi Dajka János püspök ajánlatára rendelkezhetett ugy a fejedelemasszony, hogy derék alumnusát a tulajdonát képezett fogarasi várba hozzák másodpapnak. Nem egészen egy hónap multával, szeptember 1-én azt olvasuk a sáfár feljegyzései között, hogy "Juta az Telegdi praedicator Bereny Imreh haza nepeuel, partekajual, keolteozik Vrunk a-

5) RMK. III. 1196. - Apponyi II. 728.

6) RMK. III. 1215. - App. II. 738.

7) RMK. III. 1195, 1197, 1214, 1218. - App. 727, 729.

8) SpFüz. 1864: 670. - A sárospataki kollégium nagykönyvtárában. 16/B. lev.

9) Sáfár. 1619. 17.

10) Sáfár. 1620. 27.

karattjaból Fogarasi praedicatorsagra." Majd másnap "Berenj Imreh Praedicator ala attak B. V. h. Vrunck paranczolattjara ket zekeret ...Enjedig". Egyik 4, a másik 3 lovas volt.¹¹⁾

Az 1620-as feljegyzés felcserélvén keresztnevét, hibásan nevezi őt Imrének. A tévedést az is világosan bizonyítja, hogy tíz esztendő múlva az akkor már fogarasi főpappá lett Jászberényit Kemény János fejedelem önéletírásában hasonlóképpen Mátyás keresztnévvel nevezi meg.¹²⁾

Tekintélyes egyéniségét mutatja, hogy Duraeus Jánosnak az evangélikusok és reformátusok egyesítésére kiadott felhívására az erdélyi református zsinat által adott feleletet a püspökön, a fehérvári professzorokon, az espereseken kívül még csak három jeles pappal iratták alá. Az utóbbiak egyike Jászberényi Mátyás fogarasi lelkipásztor volt.¹³⁾

Nem tudom, hogy a hét esztendő múlva jelentkező feljegyzés 1641 november 23-án "Az Fogarassi Pradikattornak Sekerett Vonttat-tak Aitonigh, Mivel V. E. N. S. C. L. (=Vrunck Eő Nagysága Salus Conductus Levele) volt nala", reá vonatkozik-e? Valószínű azonban, hogy az 1646. évet már nem érte meg, minthogy a június 10-én tartott szatmárnémeti nemzeti zsinat erdélyi résztvevői között, akik e kis ország legtekintélyesebb egyházi férfiai valának, neve már nem fordul elő.¹⁵⁾

11) Sáfár. 1620. 82, 139.

12) Kemény János erdélyi fejedelem önéletírása. Pest, 1856. 199.

13) RMK. III. 1924. - Kvacsala János: Bisterfeld János Henrik élete. Sz. 1891: 447.

14) Sáfár. 1641. 200.

15) Zoványi Jenő: Puritánus mozgalmak. Bp. 1911. 150-51.